

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин
Силабус курсу
Зовнішня політика США

Обсяг	кредитів – 2 годин – 60
Семестр, навчання	рік 4-й рік, 7-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Дубовик Володимир Алімович, к. політ. н., доц. кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон	-
E-mail	volodymyrdubovyk@gmail.com
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Зовнішня політика США

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – Історія міжнародних відносин, Зовнішня політика і дипломатія країн Азії та Африки

Постреквізити – Зовнішня політика США, Зовнішня політика країн Східної Європи, Проблеми регіональної безпеки на Близькому та Середньому Сході

Мета курсу – надати системний підхід до оцінки політики США, еволюції зовнішньої політики США з урахуванням як внутрішніх факторів, так й під впливом регіональних та глобальних процесів на міжнародній арені.

Завдання дисципліни: розгляд особливостей складання зовнішньополітичних завдань північноамериканської держави, розгляд міжнародних чинників, що впливали на політику США, а також ідейної боротьби всередині американських політичних еліт із зовнішньополітичних питань, програм партій, діяльності лоббі в США, основних проблем та досягнень країни на міжнародній арені.

Очікувані результати - знати повинен

знати: принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

вміти: здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси; здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.) та семінарських (8 год.), організації самостійної роботи студентів (34 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни:

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зовнішня політика США в період від боротьби за незалежність до громадянської війни.

Тема 1. Зовнішня політика американських колоній в період боротьби за незалежність (1775-1783).

Специфіка зовнішньополітичних завдань американських колоній в період боротьби за незалежність. Основні діючі особи колоністів в галузі зовнішньої політики. Боротьба всередині колоній з приводу курсу на міжнародній арені. Характер американської зовнішньої політики на її найбільш ранніх етапах. Міжнародне становище напередодні боротьби за незалежність. Інтереси великих європейських держав у Північній Америці. Вплив подій на фронтах війни на позицію європейських країн. Еволюція британського підходу до статусу колоній в ході війни. "Декларація прав": міжнародний аспект. Виникнення та діяльність комітету секретної кореспонденції (комітету з іноземних справ) Континентального конгресу. Причини нерішучості Парижу. Втягування у війну Франції. Діяльність американської місії в Парижі. Роль Бенджаміна Франкліна. Укладання договору про франко-американський союз та наслідки цієї події. Позиція Санкт-Петербурга. Декларація про збройний нейтралітет Росії. Ліга збройного нейтралітету. Спроби Росії та Австрії виступити в ролі посередників. "Статті конференції": зовнішньополітичний аспект. Формування Департаменту іноземних справ у 1781 році. Причини згоди Лондона на початок переговорів з колоністами. Хід переговорів про мир. Роль Франції. Укладання Версальського миру. Його основні положення.

Тема 2. Дипломатія США в роки консолідації американської нації. Англо-американська війна 1812-1815 років.

Конституція США і питання зовнішньої політики. Особливості взаємодії гілок влади в галузі міжнародної діяльності. Формування державного департаменту в 1789 році. Принцип міжнародного нейтралітету США: теорія і реальність. Події в Європі в 1790-і роки та їх вплив на інтереси США. Позиція президента Дж. Вашингтона з питань зовнішньої політики. Суперечка між Т. Джефферсоном та А. Гамільтоном стосовно перспектив європейської політики США. Америко-французькі відносини. Місія Е. Жене. Америко-англійські відносини. Місія Дж. Джея і підписання "договору про дружбу, торгівлю та навігацію". Зовнішньополітичні програми федералістів та демократичних республіканців. Америко-іспанський договір 1795 року. Загострення відносин між США та Францією наприкінці XVIII століття. Зовнішньополітичні ідеї та діяльність президента Т. Джефферсона. Передумови входження Луїзіани до складу США. Купівля Луїзіани. Висування американських претензій на Флориду. Америко-російські відносини наприкінці XVIII - початку XX століття. Зближення Росії та США і встановлення дипломатичних відносин в 1809 році. Загострення американо-англійських відносин. Розповсюдження експансіоністських настроїв у США та їх вплив на зовнішню політику. Англо-американська війна 1812-1815 років. Дипломатія США в роки війни. Посередництво Росії. Початок і крах переговорів про мир. Успіхи американської армії та їх вплив на позицію Лондона. Укладання миру. Основні положення Гентської мирної угоди.

Тема 3. Зовнішня політика США в період територіальної експансії в першій половині та середині XIX століття. Доктрина Монро.

Договір між США та Іспанією 1819 року та інкорпорація Флориди. Внутрішні та міжнародні передумови появи доктрини Монро. Зародження та еволюція ідей американізму на початку XX століття. Принципи "неоколонізації" та "не-переходу колоній". Дж. К. Адамс та його роль в розробці доктрини. Проголошення доктрини Монро та реакція європейських держав. Основні положення доктрини Монро. Її вплив на подальший розвиток зовнішньої політики США та міжнародних відносин в цілому. Політика Вашингтону стосовно "техаського питання" в 1820-1830-х роках. "Республіка Техас": між США та Мексикою. Підписання та ратифікація договору про включення Техасу до складу США в 1844-1845 роках. Введення американських військ на територію Техасу. Розрив американо-мексиканських дипломатичних відносин. "Орегонська проблема" в контексті англо-американських відносин середини XIX століття. Президент Дж. Полк та поява концепції "передбачення долі". Переговори між США та Великобританією. Англо-американський договір 1846 року та розділ Орегона. Передумови американо-мексиканської війни 1846-1848 років. Зміцнення внутрішньої опозиції війні. Підготовка та підписання мирного договору 1848 року. Його основні положення. Входження до складу США Північної Каліфорнії, нової Мексики. Завершення формування південного кордону США в 1853 році. Збільшення інтересу США до Центральної Америки. Спроби заволодіти Кубою. Англо-американські відносини в регіоні. "Панамське питання" і укладання договору Клейтона-Бульвера в 1850 році. Його вплив на розвиток міжнародних відносин в регіоні у другій половині XIX століття. США та Азіатсько-Тихоокеанський регіон в середині XIX століття. Спроба анексії Гавайських островів. Участь США у "відкритті" Японії. Початок американського проникнення до Китаю.

Тема 4. Дипломатичні аспекти громадянської війни в США.

Міжнародне становище напередодні громадянської війни в США. Відносини США з провідними європейськими державами. Дипломатична діяльність адміністрації А. Лінкольна. Курс Вашингтону на забезпечення неутручання європейських держав. У. Стюард. Боротьба в оточенні президента з питань зовнішньої політики. Зовнішньополітична активність Конфедерації південних штатів. Дж. Девіс. Спроби жителів півдня заручитися підтримкою європейських країн. Реакція Росії на події у США. Дружній для Півночі нейтралітет Росії. Незгода Петербургу з ідеєю міжнародного посередництва в громадянській війні у США. Прибуття російських ескадр у США - фактор підтримки адміністрації А. Лінкольна. Позиція Англії, Франції та Іспанії. Протириччя Лондона, Парижа та Мадрида зі США. їх інтервенція у Мексиці. Захоплення Іспанією Сан-Домінго. Внутрішньополітична ситуація в Англії та її вплив на зовнішню політику Лондона. У. Гладстон. "Королівська прокламація нейтралітету". Її об'єктивне значення. Інцидент з "Трентом" та його врегулювання. Підтримка Англією армії південних штатів.

Змістовий модуль 2. Зовнішня політика США наприкінці XIX – на початку XX століття.

Тема 5. Зовнішньополітична діяльність Вашингтону в останній третині XIX століття.

Зовнішня політика Вашингтону в роки Реконструкції. Зародження імперіалістичного руху в США. Ідеологічне забезпечення переходу США до імперіалістичної політики. Погляди Дж. Фіске, Дж. Берджесса, А. Мехена. Політика США в західній півкулі. Виникнення та організаційне оформлення панамериканізму. Проведення першої Панамериканської конференції. Виникнення Міжнародного союзу американських

республік. Еволюція "доктрини Монро". Відносини США з країнами регіону. "Венесуельська криза" та проголошення доктрини Р. Олні. Розвиток відносин США з європейськими державами. Формування англо-американського союзу. Причини історичного повороту у взаємовідносинах Великобританії та Сполучених Штатів. Франко-американські відносини. Вашингтон та спроби будівництва Панамського каналу Францією. Загострення відносин з Іспанією. Розвиток американо-російських відносин. Поява перших протиріч між США та Російською імперією. Політика США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Анексія Гавайських островів у 1893 році. Рішення питання про долю островів Самоа. Підписання договору США з Кореєю. Участь в розділі сфер впливу в Китаї. Формування концепцій "відчинених дверей" та "рівних можливостей". Відносини з Японією.

Тема 6. Вихід США на світову арену як великої держави. Іспано-американська війна. Т. Рузвельт.

Передумови іспано-американської війни. Міжнародна ситуація напередодні війни. Боротьба імперіалістів та антиімперіалістів у США. Перехід ініціативи до прибічників широкомасштабної експансії. Міжнародна реакція на початок та розвиток війни. Хід подій на Тихому океані. Політика Вашингтону на Філіппінах та Гавайських островах. Стосунки з місцевими національно-визвольними силами. Зовнішньополітичні погляди Т. Рузвельта. Розвиток концепції панамериканізму. Політика "великої дубинки" та "дипломатія канонерок". Агресивна політика США в Центральній Америці. "Вирішення" Вашингтоном "панамського питання". Реакція європейських держав. Значення Панамського каналу для національних інтересів США та міжнародних відносин в цілому. Політика США на Тихому океані та в Азії. Адміністрація Т. Рузвельта і російсько-японська війна 1904-1905 років. Портсмутський мирний договір. Еволюція американо-японських відносин напередодні першої світової війни. Зміцнення англо-американського союзу. Великобританія - стратегічний союзник Вашингтону. Оцінка значення даного періоду в розвитку зовнішньої політики Вашингтону. Вихід США на міжнародну арену як світової держави.

Тема 7. США і Перша світова війна. В. Вільсон. Версальсько-Вашингтонська система.

Міжнародна ситуація напередодні першої світової війни. США і наростання протиріч у Європі. Реакція адміністрації В. Вільсона на початок воєнних дій Європі. Декларування нейтралітету. Відносини з воюючими країнами на першому етапі війни. Критика нейтральної позиції Вашингтону всередині США. Боротьба з питання участі США у війні. Вступ Сполучених Штатів у першу світову війну. Хід воєнних дій у Європі. Зовнішньополітична програма В. Вільсона. Її відмінні риси від програми Т. Рузвельта. "14 пунктів" В. Вільсона та їх значення для післявоєнного мирного урегулювання. США і Паризька мирна конференція. Мирні угоди з Німеччиною та її союзниками і позиція США. Участь американської делегації в обговоренні колоніальних проблем. Відносини з Радянською Росією. Концепції "нової дипломатії", "колективної безпеки" і "самовизначення націй". Формування ліберально-ідеалістичної доктрини міжнародних відносин. Формування Ліги Націй. Дискусія з приводу місця США в світі та оптимальних методів здійснення зовнішньої політики. Активізація і перемога ізоляціоністських сил в США. Прихід до влади республіканців. Порядок денний Вашингтонської конференції. Загальнополітичні та військові питання. Американська дипломатія і вирішення проблем Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Оцінка підсумків Вашингтонської конференції, їх вплив на подальший розвиток міжнародних відносин.

Змістовий модуль 3. Зовнішня політика США в період між двома світовими війнами.

Тема 8. Зовнішньополітична діяльність республіканської адміністрації (1921-1933 роки).

Міжнародне становище і позиція США в 20-х рр. ХХ ст. Спільне й особливе у зовнішньополітичних поглядах У. Гардінга, К. Куліджа та Г. Гувера. Визначальні фактори американської зовнішньої політики в 20-ті рр. Економізація зовнішньої політики. Використання фінансових важелів для просування політичних інтересів США. Участь Вашингтону у вирішенні проблеми репарацій. Спроби Вашингтону розповсюдити свою присутність на Середній та Близький Схід. Введення імміграційних квот в США та їх вплив на відносини з Японією та Італією. Дискусія з питань ЗП. Ліберально-вілсоніанська опозиція міжнародному курсу республіканців. Вашингтон та проблема обмеження гонки озброєнь. Участь США у спробах вирішити дану проблему. Пакт Бріана-Келлога, його значення для МВ та подальша доля. Події в Китаї у 20-ті рр. і позиція США. Розвиток американо-японських відносин. Реакція офіційного Вашингтона на захоплення Японією Маньчжурії. «Доктрина Стімсона». Політика США в Центральній та Латинській Америці. Еволюція панамериканських відносин. Дії стосовно Гаїті, Домініканської республіки, Куби, Нікарагуа, Мексики. Критика політики США в країнах регіону.

Тема 9. Дипломатія Ф. Рузвельта (1933-1941).

Вплив світової економічної кризи кінця 20-х – початку 30-х рр. на МВ. «Велика депресія» в США і питання зовнішньої політики. Прихід до влади адміністрації Ф. Рузвельта. ЗП та внутрішня стабілізація: питання взаємовпливу. Зміни в політиці США на американському континенті. «Політика доброго сусіда». Переважання ліберальних підходів у зовнішній політиці Вашингтону. Дії адміністрації Ф. Рузвельта стосовно Куби, Нікарагуа, Гаїті та Мексики. Основні передумови визнання Сполученими Штатами СРСР. Співвідношення економічних, ідеологічних, політичних та стратегічних передумов. Висування Вашингтоном ряду умов до СРСР. Реакція Москви на ці умови. Встановлення дипломатичних відносин між США та СРСР. Оцінка значення цієї події для подальшого розвитку МВ. Європейський напрямок зовнішньої політики США. Адміністрація Ф. Рузвельта та гітлерівська Німеччина. Основні протиріччя двосторонніх відносин. Фактична участь США у політиці «умиротворення» Німеччини. Американо-італійські відносини. Громадянська війна в Іспанії та позиція США. Еволюція міжнародних відносин в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні в 30-ті рр. Американо-японські відносини. Поєднання стратегічних, економічних та ідеологічних протиріч між двома країнами. Реакція США на розширення масштабів японської агресії в Азії. Причини «короткозорості» США стосовно Японії.

Тема 10. США і Друга світова війна.

Реакція Вашингтону на початок воєнних дій в Європі. Проголошення нейтралітету. Дискусія в США з питань ЗП. Відносини адміністрації Ф. Рузвельта з країнами двох воюючих блоків. Дипломатія США в період «дивної війни». Розвиток відносин з Японією. Введення у США надзвичайного стану. Вступ США у «битву за Атлантику». Напад гітлерівської Німеччини на СРСР і позиція офіційного Вашингтону. Заява Ф. Рузвельта про підтримку Радянського Союзу. Новий етап у зближенні США й Великої Британії. Ньюфаундлендська зустріч Ф. Рузвельта та У. Черчіля. Підписання «Атлантичної хартії». Вплив цього документа на хід війни і подальший розвиток міжнародних відносин. Загострення відносин з Японією. Відкриття програми ленд-лізу для СРСР. Московська зустріч представників країн антигітлерівської групи. Вступ США у Другу світову війну. Крах ізоляціонізму. Підписання англо-американської угоди про спільні військові дії. «Декларація Об'єднаних націй». Підписання американо-радянської угоди про співробітництво в ході війни. Завершення формування антигітлерівської коаліції. Військові дії на Тихому океані на першому етапі війни. Хід військових дій в Північній

Африці. Допомога США Радянському Союзу. Битви при Кораллісі та атолі Мідуей – злам у ході боротьби на Тихому океані. Дипломатія США і взаємовідносини всередині антигітлерівської коаліції. Проблема відкриття другого фронту. Дискусії стосовно вибору часу й місця відкриття другого фронту. Висадка англо-американських військ в Італії. Конференція в Тегерані, її основні рішення. Відкриття другого фронту в Північній Африці. Дипломатія США на завершальному етапі другої світової війни. Ялтинська (Кримська) конференція. Обговорення німецького, польського питань, перспектив спільних дій проти Японії, основ післявоєнного мирного врегулювання. Смерть Ф. Рузвельта й прихід до влади Г. Трумена. Дебати з питань зовнішньої політики. Кадрові зміни в адміністрації США та їх вплив на зовнішньополітичний курс країни. Конференція в Сан-Франциско і створення ООН. Капітуляція гітлерівської Німеччини. Закінчення війни в Європі. Остаточний розгром Японії. Завдання атомних ударів по Хіросімі й Нагасакі. Причини, що стояли за ухваленням цього рішення. "Атомна дипломатія" США. Початок ядерного віку в розвитку міжнародних відносин. Капітуляція Японії. Потсдамська (Берлінська) конференція. Вироблення рішень з питань післявоєнного мирного врегулювання. Участь американської дипломатії у визначенні майбутнього Німеччини. Позиція Вашингтону стосовно долі країн Центральної та Східної Європи.

Перелік рекомендованої літератури

1. Реміні Р. Коротка історія США. К.: Виват, 2022. 496 с.
3. Combs J. A. The history of American foreign policy from 1895. New York: Routledge, 2012. 560 p.
4. Herring G. C. From colony to superpower. U.S. foreign relations since 1776. Oxford: Oxford University Press. 2008. 1092 p.
5. Kaufman J.P. A concise history of U.S. foreign policy. Rowman and Littlefield, 2021. 255 p.
6. Zoellick R.V. America in the world: a history of U.S. diplomacy and foreign policy. Grand Central Publishing, 2020. 673 p.
7. Класрум навчальної дисципліни «Зовнішня політика США»
<https://classroom.google.com/c/MjI4MDk2NDc0Nzg1?cjc=vnmuzl5>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: Залік.

Розподіл балів здобувачів вищої освіти

Поточний/періодичний контроль										Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			-	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10		
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10		

Самостійна робота студентів.

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Тема 1. Зовнішня політика американських колоній.	3

2	Тема 2. Дипломатія США в роки консолідації нації.	3
3	Тема 3. Зовнішня політика США в період територіальної експансії в XIX ст.	3
4	Тема 4. Дипломатичні аспекти громадянської війни.	3
5	Тема 5. Зовнішня політика Вашингтону в останній третині XIX ст.	4
6	Тема 6. Вихід США на світову арену як великої держави.	4
7	Тема 7. США і Перша світова війна.	4
8	Тема 8. Зовнішня політика республіканської адміністрації (1921-1933 рр.).	2
9	Тема 9. Дипломатія Ф. Рузвельта (1933-1941).	4
10	Тема 10. США і Друга світова війна.	4
	<p><i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг реферату: 12 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i></p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносок у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	
	Разом	34

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної не доброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізнь: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски семінарів без поважної причини, запізнення на заняття.

Мобільні пристрої: мають бути вимкнуті в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.